

היכל הוראה

פסקי דינים * תשובות * הוראות

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע בראשות בנו נאב"ד היכל הוראה הנאון הגדול רבי משה בראנדסדארפער שליט"א מגדולי פוסקי דורנו ובעל שו"ת היכל הוראה * זי"ע ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון פט * פרשת ויחי תשפ"ה

בין כותלי ההיכל

מתוך שאלות ותשובות

פסקי דינים

שעלו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

כשהבן רוצה להתפלל בביהמ"ד שמתפללים יותר בכוונה והאבא מוחה אם צריך לשמוע לקול האב

אף כי מצות כיבוד אב ואם מצוה חשובה וגדולה היא עד למאוד, וכמו שהפליגו חכמינו ז"ל בגודל המצוה ושכרה, מכל מקום אין חיוב לשמוע לקול אביו ואמו במקום שהוא על חשבון כבוד שמים. ולפיכך, אם אביו מוחה בידו מלהתפלל בביהמ"ד שבו מתפללים יותר בכוונה, אין צריך לשמוע לקול אביו. ואף שמצות תפילה בכוונה אינה אלא מדרבנן, מכל מקום אין חיוב לשמוע בקולו.¹

פנקס שכותב בו דברי תורה אם מותר לכתוב דברי חול במקום החלק של הדף

מי שלפעמים כשהוא רואה דבר תורה והוא מתפעל מזה ורוצה שיהיה רשום אצלו לזכרון הוא ממהר לרשום אותו על פנקסו והפנקס הזה בדרך כלל אינו מיוחד לכתבת חדו"ת אלא לחשבונות וצרכי הבית, הרי שאין זה איסור אף אחר שרשם עליו ד"ת מותר לו לכתוב על אותו דף גם דברי רשות.²

תינוק שנולד עם שני ראשים ונפטר תיכף אחר הלידה, האם נחשב כתינוק אחד או כשניים, והנפק"מ אם לתת לו שם אחד או שני שימות לפני הקבורה

תינוק שנולד עם ב' ראשים ונפטר תיכף אחר הלידה ל"ע, הרי כפי מנהג ישראל שנתנין שם לעובר שנפטר אחר הלידה כדי שירחמוהו מן השמים ויחיה בתחיים המתים³, הרי שהעצה לזה הוא שיקרא לעובר בשני שמות, דאז ממה נפשך, אם הם ב' נשמות יהיה לכל אחד שם אחד, ואם הם נשמה אחת הרי אפשר לקרוא לאדם אחד ב' שמות.⁴

1. מתוך תשובה שהשיב מורינו שליט"א בשו"ת היכל הוראה ח"ב (הוראה פא), מאחד מתושבי עיה"ק ירושלים ת"ו, שאביו דר באחד היישובים והזמין אותו להתארח אצלו לליל הסדר, אלא שכאן הבן שואל דהיות וקשה לו למלאת רצון אביו, חדא, שבמקום שהוא שבו דר אביו מתפללים בנוסח אחר ממה שהוא רגיל אליו, ועוד שמתפללים שם במהירות, וזה אינו לפי רוחו כי הוא רגיל להתפלל כל השנה במנין שמתפללים במתינות ובישוע הדעת, ועל כן שואל אם גם ככה"ג חייב לשמוע בקול אביו ולבוא אצלו לליל הסדר. והשיב מורנו שליט"א, דגם בכהאי גוונא לא פקע חיובו מכיבוד אב ואם ואין לכיבוד אב גדול מזה, שהרי כל מטרותיו של אביו היא כדי שיוכל לקיים מצות והגדת לבנו שהיא מצות עשה דאורייתא, והסיבות אותן מפרט הבן אין בהן די בשביל להיפטר ממצות כיבוד אב ולבטל את אביו ממצות והגדת לבנו, ומה שמתאונן שקשה לו להתפלל שם תפילה בציבור, ישתדל עכ"פ להתפלל בשעה שהציבור מתפלל ומן הנכון שקדיש וקדושה ישמע בבית הכנסת. והגם שלפי מה שמובא בפתחי תשובה (י"ד סימן רמ אות ב) דמי שרוצה להתפלל בביהמ"ד שמתפללים שם יותר בכוונה ואמו מוחה בזה אין צריך לשמוע לה. ומעתה דוקא בכה"ג שאומרים לבן לעבור על דברי תורה או על דברי חכמים שם אמרין דצריך לקיים כבודו של הקב"ה אבל בני"ד שגם רצונו של האב הוא לקיים מצות הבורא של והגדת לבנו ולזה אין לו אפשרות אחרת כי אם כשיבוא הבן אצלו, ולכן מצות כיבוד אב ואם קודמת למצותו דגם כשמתקיים מצות כיבוד אב ואם הוא מקיים רצון הבורא בשתי מצוות גם בכיבוד אב ואם עצמו וגם במה שמוכח אביו במצות והגדת לבנו.

2. בשו"ת היכל הוראה ח"ב (הוראה יא) הוסיף מורינו שליט"א, דאין להשיב מדברי המשנ"ב (סימן מב ס"ב) שכתב: אם התחיל לכתוב על הקלף סת"ם או שאר כתבי הקדש אפילו על הנייר אסור לכתוב אח"כ עליו דברי חול לכולי עלמא שזה עשה מעשה של גוף הקדושה ואפילו נתאי לא מהני בזה. דהמשנ"ב מיייר באופן שייחד את הנייר לכתוב עליו דברי תורה, ועתה רוצה לכתוב עליו דברי חול, חול, דזה ודאי אסור אחר שייחד אותו לד"ת, ואע"פ שלהלכה הזמנה לאו מילתא היא מ"מ כיון שכבר עשה מעשה של כתיבת דברי תורה שהם קודש על הנייר נאסר לכתוב עליו דברי חול, משא"כ בנידון דידן דלא הזמינו לשם כך אלא היות שלא היה לו נייר אחר תחת ידו על מה לכתוב לכן כתבם על הדף בפנקסו שהוא מצוי לו עד שיתבם בפנקס המיוחד לו לד"ת, ועל כן לאו הזמנה היא וגם מה שכתב דברי קודש על הדף אין קדושה תופסת את כל הדף שהרי מתחילה היה הנייר עומד לכתוב עליו דברי חול, אולם אם לקח דף נייר כדי לכתוב עליו דברי תורה אז באמת אסור לו לכתוב עליו גם דברי חול כמש"כ המשנ"ב שם.

3. כמבואר בשו"ע י"ד (סי' רסה סעי' ה).

4. בנימוק הדברים כתב מורינו שליט"א בשו"ת היכל הוראה ח"ה (הוראה קפט) דהנה בגמ' במנחות (לו י"א), שאל פלימו, במי שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח תפילין, ואמרו שם בגמ' דבתחילה אמרו לו או קום גלי או קבל שמתא, כיון ששואל דבר שאינו במציאות, אלא דאדהכי אתא ההוא גברא ואל"ל איתיליד לי ינוקא דאית ליה תרי רישי כמה חייב למיתב לכהן, ואתא ההוא סבא נגא ליה דחייב ליתן לו י' סלעים, ועל זה מקשה הגמרא מבכור שנהרג בתוך ל' יום דיש לימוד מאך שהוא פטור מלשלם, ומשני בגמרא שהא רחמי הכא דבגולגולת תליא רחמנא, ע"כ. ומעתה לכאורה בשם אחד סגי לשני הראשים, דלחכי בעינן לימוד מיוחד אצל פדיון הבן שיתחייב ליתן עשר סלעים, אבל בשאר דוכתי אף דיש לו שני גולגולת אדם אחד הוא, מ"מ יקראו לו שתי שמות דסוף סוף כתיב גברא מחזי, וממה נפשך אם הוא אחד יש לו שתי שמות, ואם הוא שנים כל אחד יקרא בשם אחד.

והנה בתוס' שם (ד"ה או) כתבו, דבעולם הזה ליכא (וצ"ל דמות התוס' דליכא מי שיש לו שני ראשים דחיה זמן ארוך והוה טריפה), אולם כתבו התוס' שם בשם המדרש, שאשמדאי הוציא מתחת הקרקע אדם אחד שיש לו שני ראשים לפני שלמה ושאל אשה והוליד בניו כיצא בו בשני ראשים וכיצא באשתו בראש אחד, וכשבאו לחלוק בנכסי אביהם מי שיש לו שני ראשים שאל שני חלקים ובאו לדון לפני שלמה.

ובשיטה מקובצת (שם אות ה) הוסיף דשלמה בחכמתו הרתיח מים וכיסה אחד מן הראשים ושפך הרתחים על ראש השני, מחמת הצער הרותחים צעק בשני ראשים, אמר שלמה שמע מינה דתולדה אחת לשתי הראשים ואין נידון אלא כאיש אחד, ע"כ הוספת השטמ"ק. ומזה חזינו דלאו טריפה הוה שהרי חי זמן ארוך עד שבאו לתבוע ירושתם, אולם כל זה ליכא בעולם הזה רק באותו אחד שהביא אשמדאי, ועל כן לענין הנחת תפילין באמת אין היכי תמצוי, ולזה אמרו לו או קום גלי או קבל עלך שמתא.

ועיין בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' ז), שראה שני נערים גויים שהיה ראשם דבוק עד שמאחוריהם היה נראה כאילו ראש אחד ושאר גופם היה חלוק זה מזה, והיו בני שנה ויותר ובירך עליהם כדניו ברוך משנה הבריות. ולכאורה מכל הנ"ל חזינו דאפשר שיחיה זמן ארוך, ודבר זה קוראים לו בזמנינו 'תאומים סיאמיים' והיו ביניהם שהאריכו ימים. אכן במקרה של השבות יעקב וכן עם תאומי סיאם הידועים שחיו יותר מחמישים שנה, היה עם שני ראשים וארבע רגליים, ורק בטבורם היו מחוברים, ובכה"ג ודאי תרי אינשי הם רק שנתחברו, כי כל אביו גופם כפולים, לא כן בנדון דידן שכל החלק התחתון מן הטבור ולמטה הוא אחד, ודאי הוה טריפה שאינו יכול לחיות, ויה"ר שלא ישמע עוד שוד ושרב בגבולינו אכ"ר.

על דבר העובדה שעלה על שולחן היכל הוראה לפני מורינו שליט"א, במעשה באחד מפעיה"ק ירושלים ת"ב, שנגנבו מביתו כלי כסף, לאחר זמן התקשר אליו אחד מבעלי החנויות של כלי כסף ואמר לו, שקנה מאחד כמה וכמה כלי כסף, ואחר שקנה הכלים שם לבו שעל אחד מהם מוטבע שמו, והוא שואל אם הכלים שייכים לו, והשיב לו שבאמת הכלים הם שלו והם נגנבו ממנו לפני זמן מה, וכנראה שקנית אותם מיד הגנב או מיד בא כוחו, אמר לו בעל החנות: בא וטול את שלך, רק שתשלם לי את מה ששילמתי עליהם [התשלום ששילם עליהם בעל החנות הוא נמוך קצת מערכם האמיתי של הכלים], ועתה שואל הגנב אם צריך להשיב לבעל החנות את הממון ששילם עבור הכלים הללו, והוא בטענתו בזה מאחר שידע שעל אחד מהכלים מוטבע שמו לבסוף ישיבו אליו הכלים כשיתפסו את הגנב ועל כן לא נתייאש.

ואמר לו מורינו שליט"א, שודאי שצריך לשלם לו כל הממון ששילם עליהם בעל החנות, מטעם דפסק המחבר (ח"מ סי' ססה ס"א) דהמציל מיד ליסטים ישראל הרי אלו שלו, מפני שסתם הדבר שנתייאשו הבעלים ואם ידע שלא נתייאשו, חייב להחזיר. אבל המציל מיד לסטים עובד כוכבים או מוכר עובד כוכבים, חייב להחזיר, שסתם הדבר שלא נתייאשו הבעלים, ואם נתייאשו הרי אלו שלו, ועל זה כתב הרמ"א: וסתם גניבה הוי יאוש אפילו בעובד כוכבים, ואם כן הקונה מן הגנב לא היה צריך להחזיר הגניבה אלא אם כן ידעינן דלא נתייאש, דהא קנאה ביאוש ושנינו רשות וכו', מיהו נהגו להחזיר כל גניבה, ואין לשנות מנהגו. ובס"י שנו (ס"ב) כתב המחבר דהיכא דהוכר הגנב ובאו עדים שזה החפץ שמכר פלוני הוא גנבו בפנינו, חוזר החפץ לבעלים והבעלים נותנים ללוקח דמים שנתן לגנב, מפני תקנת השוק וכו', ואם גנב מפורסם הוא, לא עשו בו תקנת השוק, ואין הבעלים נותנים ללוקח כלום. וברמ"א שם כתב דאף בגנב מפורסם עשו תקנת השוק וצריך להחזיר ללוקח מעותיו, אלא אם כן ידע הלוקח שזה הדבר שקנה גנב, שאז צריך להחזיר בלא דמים וכו'. דודאי נתן לו לשם מתנה, והוא יודע שאינו שלו וקנאה. ואם אמר הלוקח: לטובה נתכוונתי, נאמן וצריך להחזיר לו מעותיו אפילו בגנב מפורסם, לכ"ע, ע"כ.

ועל כן הורה לו מורינו שליט"א, דבנ"ד והוא י ובעל החנות הוא זה שפנה מיוזמתו אל הגנב שאפילו אם נדון אותו ללוקח מגנב מפורסם ס"ס הרי הוא אומר לטובה נתכוונתי ובכה"ג צריך להחזיר לו כל מעותיו וכל שכן בנדון דידן שבשעה שקנה הסחורה לא ידע כלל ששייך לפלוני ורק אחר כך ראה ששם הגנב חרוט על אחד מן הכלים והרי זה נדון כמשיב אבידה שהיו לו הוצאות כמבואר בשו"ע (ס"ו רסו ס"ז) דחייבים הבעלים לשלם למוצא את כל הוצאות שהיו לו בגין המציאה. ועפ"ז הורה שפשוט הדבר שצריך לשלם לבעל החנות כל הסכום ששילם לגנב.

מילי דהוראה

בקביעות השנה של שנה זו שנת תשפ"ה יחול צום העשרה בטבת ביום השישי ערש"ק הבעל"ט, אחד ממנהלי החברות שמכנסים את צעירי הצאן בערבי שבתות לאמירת שיר השירים בשיר ובקול נעים וכדי להמשיך את לבם הם מחלקים להם ממתקים, ועתה פנה אל מורינו שליט"א ושואל אם כדאי להמנע מחלוקת הממתקים השבוע בערב שבת, שהרי כתב המשנה ברורה (סי' תקנ ס"ק ה) דקטנים שיש להם דעת להתאבל אף על גב שאין מחוייבין לחנכם אפילו בן י"ב שנה ואפילו בתענית שעות מ"מ ראוי לחנכם שלא יאכלו רק כדי קיום הגוף לחם ומים או שאר מאכל פשוט לפי התנוק כדי שיתאבלו עם הצבור, ע"כ, וא"כ לדעתו אולי מן הראוי שלא יחלקו ממתקים, ויותר מזה הוא מסתפק אולי יש בזה גם איסור של ספיה בידיים כמו שפסק המחבר (סי' שמג ס"א) דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו, אבל אביו מצווה לגעור בו להפרישו מאיסור דאורייתא, ולהאכילו בידיים, אסור אפילו דברים שאסורים מדברי סופרים, ע"כ. וא"כ יש מקום לומר שכמו כן אסור לחלק לקטנים ממתקים בצום עשרה בטבת שחל להיות בערב שבת.

והורה לו מורינו שליט"א שאין בזה שום איסור של ספיה בידיים דכל מה שאסרו הוא רק במקום שיש איסור דאורייתא או איסור מדברי סופרים אבל בנדון דידן הוא רק מצד שראוי לחנכם ודאי דאין בזה איסור של ספיה בידיים ויותר מזה כתב החיי אדם (ח"א כלל סו סעיף י) כל דבר שאין בו איסור מצד עצמו אלא שהיום גורם, אין בו מצות חינוך. ולפיכך מותר ליתן לתינוק לאכול קודם קידוש, אף על גב דחייב לחנכו בקידוש. ולכן אין צריך לחנכם להתענות בתענית צבור ואפילו בתשעה באב ע"כ. וא"כ גם בנידון דידן דמה שמובא בפוסקים שלא נותנים לאכול לקטנים רק לקיום הגוף הוא לא משום שיש על המאכל איסור אלא מצד הדיוט גורם שהוא יום תענית, א"כ אין כאן גם מצות חינוך כמו שכתוב בחיי אדם, ומה שכתב המשנה ברורה דראוי לחנכם אין כוונתו מצד דין מצות חינוך אלא דראוי להם להרגילים שישתתפו עם הציבור באבל.

ולמעשה אמר לו מורינו שליט"א אף שאין כאן דין של ספיה בידיים וגם אין דין מצות חינוך מ"מ כדי להרגילים שישתתפו עם הציבור באבל, יכול לחלק את הממתקים כמו בכל ערב שבת קודש אלא שיאמר להם שמן הראוי שלא יאכלו את הממתק מיד עכשיו, אלא ימתינו עד ליל שבת.

הלכה והוראה בישראל

תשובת מורינו הגאב"ד שליט"א אודות אם מותר לרמוז בלילה שבת לחלל שבת רח"ל שידליק אורות בשבת

בס"ד יום ד כ"ד כסלו תשפ"ה
בני מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אודות מה שנשאלתי מאחד מבני הישיבות שנתעורר ע"י תלמידי חכמים בשאלה שנוגע לו למעשה והוא שדר במקום שיש שם יהודים מחללי שבת רח"ל ובית הכנסת שהוא מתפלל בו נמצא סמוך לרחובה של עיר ששם נוסעים רח"ל בשבת לאחר התפילה כאשר המתפללים יוצאים מבית הכנסת ציבור גדול של אנשים וטף יוצאים לרחובה של עיר ולפעמים בלילי שבתות הוא מבחין ברכב נוסע שנהג שחל להדליק את האורות כשהוא מתקדם לעבר הרחוב שהוא חשוך קצת ואינו מואר מספיק - ולכן הוא רוצה לרמוז לנהג שידליק את האורות על ידי אותם בתנועת יד המקובלת בציבור כהוראה להדלקת האורות כדי שח"ו לא יהיה אסון רח"ל ולא בדרך אמירה מפורשת בפה שידליק את האורות. ודיבר עם רבני בני הישיבה אם מותר לו לסמן בידו אולי יש לחוש שנראה כמסכים על ידי המחלל שבת על עצם חילול השבת וכן נמצא שמכשיל את הנהג בחילול שבת בהדלקת האורות, וחבריו זה אומר בכה וזה אומר בכה ובא לשאול מה יעשה.

בהול, אין מדקדקין בכך, שלא יבא לידי דיחוי ועיכוב, ע"כ. ואף שלכאורה בזה הוא מכשיל את הנהג בחילול שבת כשהוא מדליק את האורות ומצד הדין כל עיקר נסיעתו הוא בחילול שבת גמור רח"ל והדלקת האורות היא מלאכה הצריכה לגופא וזה אסור באיסור תורה מצד מלאכת הבערה ואין זה דומה לכל המלאכות שהותרו משום פיקוח נפש ששם הוא מצווה וחייב מן התורה לעשות המלאכה כי פיקוח נפש דוחה שבת ומקבל על זה שכן ואפילו מי שעושה מלאכה לצורך חולה שיש בו סכנה ומתברר שהחולה לא היה צריך לכך מקבל על זה שכן כמבואר בשו"ע (או"ח סי' שכח סעיף טו) [ועיין עוד מה שאמרו חז"ל בראש השנה כא ב וברמב"ם הלכות קידוש החודש פ"ב ה"ג שהתירו לחלל שבת בשביל שלא להכשילן לעתיד לבא שלא יבואו להעיד על הלבנה שנחשדה].

מכל מקום מאחר שאם אינו מדליק את האורות עלול הדבר לבא לידי פיקוח נפש וע"ז אמרו וחי בהם ולא שימות בהם.

[ובני הרב הגאון רבי שמעון עוזר שליט"א דומ"ץ בהיכל הוראה הביא ראייה אלימא לדברינו דהנה איתא בשו"ע יו"ד (סי' קס סעיף כב) דמותר ללוות ברבית מפני פקוח נפש. וכתב שם הט"ז (סי' כא) דלא היה לבעל השו"ע לקבוע זה בשו"ע דמצד המלוה הלא יש באמת איסור דאדרבא במקום פיקוח נפש מוטל על המלוה להלוות בחינם ומצד הלוה פשיטא הוא דמותר שר"י אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש.

ובספר שער דעה (בסוף שער משפט סימן קס ס"ק ח) הקשה על הט"ז הנ"ל, דוודאי חידוש גדול חידש לנו על שו"ע בזה שכתב להתיר הלוואת רבית במקום פיקוח נפש, והוא אמינא דאסור, כיון דאמרו חז"ל גדול המחטיא את האדם יותר מן הורגו, שההורגו הורגו בעולם הזה והמחטיאו הורגו בזה ובבא, דכיון דהמלוה עובר בכמה לאווין ע"י שילווהו ברבית א"כ אף דיש פיקוח נפש דאחיני מ"מ הרי לגבי המלוה יש ג"כ פיקוח נפש דחייב בזה שילווה הלוה ברבית הרי מחטיא את המלוה והורגו בזה ובבא ומאי חזית דדמי דהאי סומק טפי דילמא האי סומק טפי ואסור להחטיאו וזה חידש לנו השו"ע דאעפ"כ מותר, והשער דעה הוא מסיק דבאמת צריך להתישב בדין זה טובא אם מותר לדינא ללוות מפני פיקוח נפש ע"ש

ויש להוכיח מכאן דבנידון דידן מותר דחייב השו"ע התיר להכשיל את השני באיסור מפני פיקוח נפש ואף להשער דעה שכתב שצריך להתיישב

בדין זה טובא היא רק מטעם דמאי חזית דדמי דהאי סומק טפי דילמא דהאי סומק טפי משא"כ בנידון דידן ההחוטא שהוא המחלל שבת הוא הרודף שבנסיעתו בחושך בלי הדלקת האורות הרי הוא רודף את ההולכי דרכים וודאי דדם הנרדפים שהם ההולכי דרכים סומק טפי דמצילין את הנרדף מפני הרודף ומותר להחטיא את הרודף מפני פיקוח נפש]

וע"כ נלענ"ד דמותר ואף מצוה לנהג שידליק את האורות, דאם לא ירמוז לו עלול ח"ו להגיע לפיקוח נפש ועת כזאת שאנשים יוצאים מבית הכנסת ורבים עוברים על הכביש, וכמובן שכל זה הוא רק כשיש חשש סכנה, אבל ביום אף שעפ"י כללי הנסיעה קבעו שצריך לנסוע באורות דולקים גם ביום מ"מ כל עוד שאינו גודל דחשע פיקוח נפש, אסור לרמוז לו להדליק האורות ופשוט הוא.

ויהי רצון שיאיר ה' את עיני אחינו התועים וישובו בתשובה שלמה ויזכו לשמור שבת כהלכתה

משה בראנדסדארפער

היכל הוראה
מגזין אהל
מס' 100
מס' 100
מס' 100

תפקיד: "אנאורה" 053-33105646

איגוד הרבנים
תלמידי היכל הוראה
בארה"ק העונים
לשואלים דבר ה'
זו הלכה

יחשלים	בית שמש
ביתר	בני ברק
טל סטון	אשדוד
אשדוד	חצור
אור הגנוז	עננה
טף הגליל	

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" ביחשלים ח' זוננפלד 3 טל' 02-5322775

א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	מוצש"ק ומוצאי יו"ט מחציה שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה
--	--------------------------------------	---	--

ע"פ תקנת רבינו מן ה"קנה בשם" ז"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דחי'י, בכל עת זמן בימים ובלילות.

בית בני הדומ"ץ
הרה"ג שמעון עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מהיכל רחוב רבינו גרשום 5 [כניסה א' קומה 2] י-ם פל' 0527155774

בית מורינו הגאב"ד שליט"א
מעל בנין היכל הוראה רחוב רבינו גרשום 5 [כניסה א' קומה 2] י-ם פל' 053-3111159

לקבלת הגליון במייל 5322775@GMAIL.COM